

Έρευνα για την αξιοποίηση των ηλεκτρονικών βιβλίων στην Ελλάδα – Προκλήσεις για τις Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες

Ελένη Καρυδά

Φοιτήτρια, Τμήμα Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης, ΤΕΙ Αθήνας, erofilieleni@yahoo.gr

Δημήτριος Κουής

Επιστημονικός Συνεργάτης, Τμήμα Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης, ΤΕΙ Αθήνας, kouis@unioncatalog.gr

Περίληψη

Το ηλεκτρονικό ή ψηφιακό βιβλίο (e-book) είναι το βιβλίο που εκδίδεται σε ψηφιακή μορφή. Μπορεί να είναι η ηλεκτρονική εκδοχή ενός έντυπου βιβλίου, αλλά μπορεί να διατίθεται και μόνο ηλεκτρονικά (e-born book). Ένα ηλεκτρονικό βιβλίο περιέχει περισσότερα επίπεδα πληροφορίας από ένα έντυπο βιβλίο (π.χ. ενσωματωμένο λεξικό, εικόνες, video, υπερσυνδέσμους, μεταφράσεις σε διαφορετικές γλώσσες κτλ.) Η ανάγνωση του γίνεται με συγκεκριμένο λογισμικό από εξειδικευμένες συσκευές ηλεκτρονικής ανάγνωσης (tab, e-readers), από υπολογιστές και από κινητά τηλέφωνα.

Η μετάβαση από την έντυπη στην ηλεκτρονική εκδοτική δραστηριότητα επέφερε διεθνώς, σοβαρές αλλαγές στη μορφή του βιβλίου, στο τρόπο ανάγνωσης από τους τελικούς χρήστες αλλά και στον τρόπο παραγωγής και πρόσβασης σε αυτό (business model). Συγκεκριμένα, παραλείπονται στάδια της εκδοτικής αλυσίδας όπως η εκτύπωση, η μεταφορά, η φυσική διάθεση του υλικού και άλλα [1],[2].

Οι βιβλιοθήκες οφείλουν να προετοιμαστούν για τη νέα πραγματικότητα και κυρίως να κατανοήσουν τις αλλαγές στην εκδοτική δραστηριότητα, όπως αυτές υπαγορεύονται από την εισαγωγή του e-book αλλά και τη σίγουρη πια κυριάρχησή του εντός της επόμενης δεκαετίας.

Στην παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε η πρώτη ολοκληρωμένη έρευνα με στόχο να καταγραφεί η κατάσταση της ελληνικής εκδοτικής δραστηριότητας σε ότι αφορά τις ηλεκτρονικές εκδόσεις και κυρίως το ηλεκτρονικό επιστημονικό βιβλίο. Οι εκδότες είναι οι έμμεσοι «συνεργάτες» των ελληνικών βιβλιοθηκών (άρα και των ακαδημαϊκών), επομένως η μελέτη των αλλαγών που συμβαίνουν είναι πολύ σημαντική για τη χάραξη στρατηγικής.

Έπειτα από έρευνα συγκεντρώθηκαν 655 διευθύνσεις email που ανήκουν σε ελληνικούς εκδοτικούς οίκους ή σε συνεργαζόμενους με αυτούς φορείς, με κύριο αντικείμενο το επιστημονικό σύγγραμμα. Οι κύριοι άξονες θεμάτων που εξετάστηκαν ήταν οι εξής: (α) ο βαθμός αξιοποίησης των e-books από Έλληνες εκδότες, (β) τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του ηλεκτρονικού βιβλίου κατά την άποψη των εκδοτών και (γ) η διάθεση για συνεργασία.

Λέξεις κλειδιά: Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, Ελληνική εκδοτική δραστηριότητα, Εκδοτικοί οίκοι, Ηλεκτρονικό βιβλίο

Abstract

The electronic or digital book (e-book) is a book published in digital form. It can either be an electronic version of a printed book, or an electronic born book (e-born book). An e-book contains much more information than a printed book (e.g., dictionary, pictures, video, hyperlinks, translations into different languages, etc.) The reading is done with specific software by using specialized electronic reading devices (tab, e-readers), ordinary computers or even smart phones.

The transition from printing to electronic publishing has led to significant changes in the publishers' world. In this context, the business model has changed, in certain publishing stages such as printing, transportation etc. [1], [2].

Therefore, the libraries must be ready to face the new reality that is formed and be able to understand the changes in the publishing business, which are dictated by the introduction of e-book and the certain domination of it over the next decade.

The present diploma thesis is an effort that aims to investigate for the first time, the status of the Greek publishing in relation to scientific e-books. Publishers are considered "partners" of Greek libraries (including academics), so the study of the changes occurring is very important in order to develop any strategy.

After research we collected 655 email addresses belonging to Greek publishers, focusing in the scientific book. An electronic questionnaire was sent to them by electronic mail. The main topics examined were: (a) the degree of e-books exploitation by Greek publishers, (b) the advantages and disadvantages of e-books compared to print (from publishers prospective) and (c) their intentions for cooperation.

Keywords: *Academic Libraries, Greek Publishing Activity, Publishing houses, Electronic book (e-book)*

1. Εισαγωγή

Η αλλαγή στο χώρο των εκδόσεων είναι αναπόφευκτη και μάλλον θα είναι και δραματική. Είναι ευρύτερα γνωστό ότι η ψηφιακή επανάσταση τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια έχει αλλάξει κάθε κρίκο της εκδοτικής αλυσίδας, από την ανάγνωση και την συγγραφή μέχρι την εκτύπωση και την πώληση.

Στις αναπτυσσόμενες χώρες, αυτές οι αλλαγές έγιναν ολοφάνερες με γοργούς ρυθμούς και εταιρίες κολοσσοί όπως οι Apple, Amazon, Google, Sony και Samsung έχουν μεταμορφώσει εντελώς τον κόσμο των εκδόσεων. Στην Ευρώπη και στην Αμερική τα ηλεκτρονικά βιβλία κατακτούν σιγά σιγά την αγορά και ήδη οι πωλήσεις τους αυξάνονται με γρήγορο ρυθμό

ώστε να είναι πλέον συγκρίσιμες με αυτές των έντυπων¹. Οι δημόσιες αλλά και οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες του εξωτερικού τείνουν να αγοράζουν ηλεκτρονικά βιβλία (παρότι έχουν μεγαλύτερο κόστος σε πολλές περιπτώσεις) με βασικό προτέρημα τη δυνατότητα να γίνει ανάγνωση από πολλούς χρήστες ταυτόχρονα, χωρίς να είναι απαραίτητη η φυσική τους παρουσία στη βιβλιοθήκη.

Από την άλλη μεριά στις αναπτυσσόμενες χώρες, παρά τους ανασταλτικούς παράγοντες, όπως διαφορετικές γλώσσες, τεχνολογικά αναλφάβητο κοινό, έλλειψη τεχνολογικών υποδομών κτλ., οι ηλεκτρονικές εκδόσεις φαίνεται να είναι πιο αναγκαίες λόγω της ευκολίας διάθεσης του υλικού που αυτές παρέχουν. Άλλωστε ακόμα και σε αυτές τις χώρες τα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας είναι ανεπτυγμένα και η χρήση των κινητών τηλεφώνων είναι ευρύτερα διαδεδομένη, γεγονός που εξυπηρετεί την άνθηση των ηλεκτρονικών εκδόσεων με οικονομικό για τους κατοίκους τρόπο [3].

Οι παραπάνω εξελίξεις είναι αναμενόμενες δεδομένου ότι οι πληροφορίες που παρέχει στον αναγνώστη, μέσω των υπηρεσιών του, ένα ηλεκτρονικό βιβλίο, είναι πολύ καλύτερες από ένα έντυπο. Δεν είναι τόσο το περιεχόμενο αλλά το είδος του περιεχομένου. Ο αναγνώστης μπορεί να χρησιμοποιήσει άμεσα μέσω υπερσυνδέσμου ή όντας ενσωματωμένο στο ίδιο το e-book, ένα λεξικό, να κάνει μετάφραση, σημείωση, να παρακολουθήσει ένα βίντεο, να μελετήσει μέσω διαδραστικού υλικού, να ακούσει το ίδιο το περιεχόμενο αντί να το διαβάσει, να γίνει ταυτόχρονη ανάγνωση με άλλους χρήστες κτλ. Ο σημερινός αναγνώστης είναι τεχνολογικά ενημερωμένος και έχει περισσότερες απαιτήσεις, πόσο μάλλον ο φοιτητής που έχει ανάγκη να συμβαδίζει με τις μελλοντικές εξελίξεις και να μελετά την όποια επιστήμη που σπουδάζει, προσαρμοσμένη σ' αυτές.

Στην Ελλάδα τα βήματα που κάνουν οι ελληνικοί εκδοτικοί οίκοι σε σχέση με το ηλεκτρονικό βιβλίο είναι ακόμη πολύ δειλά και αυτό γίνεται κατανοητό όταν λάβει κανείς υπόψη την παρούσα οικονομική κρίση αλλά και άλλους παράγοντες. Η κρίση αυτή άρχισε να επηρεάζει τον εκδοτικό κόσμο και το αγοραστικό του κοινό νωρίτερα από την ίδια τη χώρα, με αποτέλεσμα το ελληνικό αγοραστικό κοινό των ηλεκτρονικών βιβλίων να είναι αμελητέο σε σχέση με το έντυπο².

Επίσης οι εταιρίες που κυριαρχούν στο ηλεκτρονικό βιβλίο διεθνώς, «επιλέγουν» τις χώρες που θα συνεργαστούν κυρίως με βάση τη δύναμη του αγοραστικού τους κοινού κατατάσσοντας την Ελλάδα ως υποψήφιο «χαμηλού» ενδιαφέροντος, λαμβάνοντας υπόψη την οικονομική κρίση καθώς και την ιδιαιτερότητα της γλώσσας.

---

¹ Press Release London (Σεπτέμβριος 2012). Digital fiction sales see 188% growth by value. *The Publishers Association's Sales Monitor*. Διαθέσιμο σε: http://publishers.org.uk/index.php?option=com_content&view=article&id=2319:digital-fiction-sales-see-188-growth-by-value-&catid=503:pa-press-releases-and-comments&Itemid=1618 (Ανακτήθηκε 15 Σεπτεμβρίου, 2012).

² Σελλά, Ό. (Νοέμβριος 2010). Η ψηφιακή ανάγνωση α λα ελληνικά. *Η Καθημερινή*. Διαθέσιμο σε: http://news.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_civ_1_27/11/2010_423948 (Ανακτήθηκε 15 Σεπτεμβρίου, 2012).

Έτσι η αγορά του ηλεκτρονικού βιβλίου βρίσκεται σε αναμονή, με τους Έλληνες εκδότες να καλούνται να εναρμονιστούν, αξιοποιώντας τις ηλεκτρονικές εκδόσεις και τις Ελληνικές Βιβλιοθήκες να πρέπει να τις συμπεριλάβουν ενεργά στις συλλογές τους.

1.1. Ελληνική Εκδοτική Κατάσταση και Ακαδημαϊκά Συγγράμματα

Σήμερα στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται πάνω από 380 εκδοτικοί οίκοι στο χώρο του επιστημονικού βιβλίου με βασική κατεύθυνση των πωλήσεών τους το Ελληνικό Δημόσιο, στο πλαίσιο του θεσμού της δωρεάς διανομής συγγραμμάτων στους φοιτητές των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΑΕΙ). Πλην από τους εκδοτικούς οίκους, υπάρχουν πάνω από 300 εκδότες – φυσικά πρόσωπα τα οποία δραστηριοποιούνται κάτω από το καθεστώς της αυτοέκδοσης. Πρόκειται κυρίως για καθηγητές των ΑΕΙ ή άλλους επιστήμονες με μικρό αριθμό τίτλων, τα οποία διατίθενται κυρίως στους φοιτητές μέσω της δωρεάν διανομής.

Η Πολιτεία θέλοντας να αναβαθμίσει την ποιότητα της δωρεάς διανομής συγγραμμάτων (κυρίως σε ότι αφορά την ταχύτητα παραλαβής τους από τους φοιτητές) εισήγαγε την υπηρεσία ΕΥΔΟΞΟΣ³, η οποία μεταξύ των άλλων όχι μόνο επιτάχυνε την αποστολή των έντυπων βιβλίων αλλά εξάλειψε όλα τα φαινόμενα κατασπατάλησης μειώνοντας την δαπάνη από τα 81 εκατομμύρια ευρώ για το ακαδημαϊκό έτος 2009-10 σε 46 εκατομμύρια για το ακαδημαϊκό έτος 2011-2012. Επιπλέον, εισήγαγε για πρώτη φορά την έννοια των ηλεκτρονικών βιβλίων στην ελληνική γλώσσα μέσα από την παράλληλη με τα έντυπα βιβλία διανομή των σημειώσεων του καθηγητή σε ηλεκτρονική μορφή.

Η εμπειρία του ΕΥΔΟΞΟΥ κατέδειξε ότι οι Έλληνες εκδότες «δύσκολα» αποδέχονται αλλαγές και νεωτερισμούς, ενώ είναι αρκετά επιφυλακτικοί σε ότι αφορά την ηλεκτρονικοποίηση των εκδόσεών τους, ειδικά σε ότι αφορά τους τίτλους που απευθύνονται σε φοιτητές μέσω της δωρεάς διανομής. Οι λόγοι που «αντιστέκονται», όπως θα φανεί και στην παρούσα έρευνα, αφορά την ανησυχία τους για την χωρίς έλεγχο αντιγραφή των βιβλίων τους, την μη σαφή και συγκεκριμένη πολιτική του κράτους για το συγκεκριμένο θέμα, αλλά και την τεχνολογική «άγνοια» για τις νέες δυνατότητες που προσφέρουν τα e-books.

Είναι λοιπόν προφανές ότι η διερεύνηση σε βάθος των αιτιών που καθιστούν τους Έλληνες εκδότες «διστακτικούς» στο θέμα των e-books, η οποία επιχειρείται μέσα από την παρούσα έρευνα, είναι επιβεβλημένη, ειδικά για τις Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες, όπως αναλύεται και στις παράγραφους που ακολουθούν.

1.2. Ελληνικές Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες και Ηλεκτρονικά Βιβλία

Οι Ελληνικές Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες, στο πλαίσιο λειτουργίας του Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (ΣΕΑΒ), πρωτοπορώντας για ακόμα μια φορά, προσφέρουν εδώ και μια δεκαετία πρόσβαση σε μια πολύ μεγάλη συλλογή ξενόγλωσσων

³ ΕΔΕΤ Α.Ε. (Σεπτέμβριος 2010). Ηλεκτρονική υπηρεσία ολοκληρωμένης διαχείρισης συγγραμμάτων «ΕΥΔΟΞΟΣ», <http://www.eudoxus.gr>, (Ανακτήθηκε 15 Σεπτεμβρίου, 2012)

επιστημονικών βιβλίων (πάνω από 26.000 τίτλους e-book)⁴. Η πρόσβαση αυτή είναι δυνατή μέσω των δικτύων των ΑΕΙ (IP recognition) ή με την βοήθεια του μηχανισμού πιστοποίησης Shibboleth. Ο ΣΕΑΒ έχει συνάψει ειδικές συμφωνίες με εκδοτικούς οίκους του εξωτερικού, οι οποίες αφορούν κυρίως την εφάπαξ αγορά του δικαιώματος πρόσβασης στα ηλεκτρονικά βιβλία από τις ιστοσελίδες τους. Το παρεχόμενο υλικό είναι σε μορφή αρχείων PDF (Portable Document Format), ανά κεφάλαιο, χωρίς να υπάρχει η δυνατότητα μετατροπής σε κάποια μορφή συμβατή με ηλεκτρονικό αναγνώστη, ενώ όπως είναι αναμενόμενο δεν υπάρχει κανενός είδους πολυμεσικό ή διαδραστικό περιεχόμενο. Οι τίτλοι που παρέχονται καλύπτουν θέματα κυρίως μεταπτυχιακών σπουδών και όχι τόσο προπτυχιακών, ενώ απευθύνονται κυρίως σε φοιτητές και ερευνητές θετικών επιστημών, και επιστημών μηχανικών. Η εμπειρία έχει δείξει ότι η αξιοποίηση τους από τους καθηγητές των ΑΕΙ ως συγγράμματα είναι σχετικά μικρή, κυρίως λόγω της αγγλικής γλώσσας αλλά και της προχωρημένης του θεματολογίας.

Οι Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες, εκ του φυσικού τους ρόλου, οφείλουν να διερευνούν όλες τις δυνατότητες για την διεύρυνση των υπηρεσιών προς την ακαδημαϊκή κοινότητα. Με δεδομένο το μοντέλο συμφωνιών με εκδοτικούς οίκους του εξωτερικού για πρόσβαση σε ηλεκτρονικά βιβλία, αποτελεί παράδοξο η παντελής έλλειψη οποιασδήποτε συμφωνίας ή ακόμα προσέγγισης με Έλληνες εκδότες.

Η υιοθέτηση μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για την εισαγωγή του ηλεκτρονικού βιβλίου από τις Ελληνικές Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες αποτελεί βασικό, άμεσο στόχο τους, όπως άλλωστε αναζητείται και σε διεθνές επίπεδο [4]. Οι κατευθύνσεις που πρέπει να ακολουθηθούν είναι αφενός ο περαιτέρω εμπλουτισμός των ήδη υπαρχόντων ξενόγλωσσων συλλογών και αφετέρου η επέκταση με την συμπερίληψη και ελληνικών τίτλων. Η τελευταία ενέργεια αποτελεί την βασική καινοτομία που πρέπει να επιτευχθεί άμεσα, αν οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες επιθυμούν να διαδραματίσουν ένα σημαντικό ρόλο στις επερχόμενες αλλαγές. Η εισαγωγή ηλεκτρονικών βιβλίων ελληνικών τίτλων προϋποθέτει την συνεργασία με τους Έλληνες εκδότες από την μια, αλλά και την ανάπτυξη δράσεων για την ενίσχυση της συγγραφής βιβλίων από την ακαδημαϊκή και επιστημονική κοινότητα της χώρας με βασικό χαρακτηριστικό την ανοικτή πρόσβαση σε αυτά (open access). Ενώ ως προς τη δεύτερη επιλογή ήδη έχει ξεκινήσει μια μεγάλη προσπάθεια για την δημιουργία 2.000 και πλέον ελληνικών, επιστημονικών ηλεκτρονικών βιβλίων από τον ΣΕΑΒ⁵, η συνεργασία με τους Έλληνες εκδότες δεν παρουσιάζει καμία πρόοδο. Το μοντέλο συνεργασίας που θα ακολουθηθεί προβληματίζει τόσο τις βιβλιοθήκες όσο και τους εκδότες στην Ελλάδα αλλά και σε διεθνές επίπεδο [6]. Σημεία κλειδιά σε όλη την διαδικασία προσαρμογής στην νέα κατάσταση είναι το είδος των ηλεκτρονικών βιβλίων που θα προσφερθούν, η πολιτική τιμών και το οικονομικό μοντέλο που θα ακολουθηθεί, η

---

⁴ HEAL-LINK. Πρόσβαση στα Ηλεκτρονικά Βιβλία, HEAL-Link, πάνω από 26.000 τίτλοι διαφόρων εκδοτών, <http://www.heal-link.gr/journals/ebooks.jsp>, (Ανακτήθηκε 15 Σεπτεμβρίου, 2012)

⁵ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» (Μάρτιος 2012). Πράξη «Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά συγγράμματα και βοηθήματα», <http://www.edulll.gr/?p=16817>, (Ανακτήθηκε 15 Σεπτεμβρίου, 2012)

προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων αλλά και οι τεχνολογικές εξελίξεις στο τομέα της πρόσβασης, της ασφάλειας, του δανεισμού και των συσκευών ανάγνωσης. Όποιες και να είναι οι εξελίξεις, οι Ελληνικές Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες πρέπει να διερευνήσουν άμεσα τις όποιες δυνατότητες συνεργασίας, αφού πρώτα εντοπίσουν τα κύρια σημεία τα οποία απασχολούν την άλλη πλευρά και αξιοποιώντας τα στοιχεία που η παρούσα έρευνα παραθέτει στις παραγράφους που ακολουθούν.

2. Έρευνα – Αποτελέσματα

Ως μέθοδος έρευνας επιλέχθηκε το ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο με αποστολή μέσω email. Στόχος της έρευνας ήταν να αποτυπωθούν συγκεκριμένες πτυχές της ελληνικής εκδοτικής πραγματικότητας σε σχέση με τις ηλεκτρονικές εκδόσεις και κατά πόσο οι Έλληνες εκδότες εναρμονίζονται με τις εξελίξεις. Επιπλέον διερευνήθηκαν οι κύριοι ανασταλτικοί παράγοντες και το αν υπάρχει πρόσφορο έδαφος για συνεργασία. Η μορφή του ερωτηματολογίου καθώς και τα αποτελέσματα της έρευνας παρουσιάζονται στις επόμενες παραγράφους.

2.1. Εργαλεία, προφίλ, εγκυρότητα, δομή και ερωτήσεις ερωτηματολογίου

Η δημιουργία του ερωτηματολογίου έγινε με βάση το λογισμικό ανοιχτού κώδικα Lime Survey ⁶, το οποίο είναι εγκατεστημένο στο Τμήμα Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης του ΤΕΙ Αθήνας και διατίθεται στους διδάσκοντες και τους φοιτητές ελεύθερα. Πρόκειται για ένα λογισμικό που προσφέρει πολλαπλές δυνατότητες στη δημιουργία μιας ηλεκτρονικής έρευνας. Το ερωτηματολόγιο στάλθηκε, σε 655 ελληνικούς εκδοτικούς οίκους. Οι ηλεκτρονικές διευθύνσεις βρέθηκαν κυρίως μέσω της υπηρεσίας του ΕΥΔΟΞΟΥ ώστε οι περισσότεροι να είναι εκδότες επιστημονικών συγγραμμάτων. Το ερωτηματολόγιο θεωρείται έγκυρο γιατί απαντήθηκε από το 20% του συνόλου των ερωτηθέντων (135 συμμετέχοντες εκ των οποίων έδωσαν απαντήσεις σε όλα τα ερωτήματα οι 105, ενώ οι υπόλοιποι επέλεξαν να μην απαντήσουν σε κάποια από αυτά), λαμβάνοντας βέβαια υπόψη ότι μέρος των μη απαντημένων ερωτηματολογίων οφείλεται σε μη έγκυρες ηλεκτρονικές διευθύνσεις. Συγκεκριμένα, θέτοντας το 600 ως συνολικό πληθυσμό και με δεδομένο απάντησαν ολοκληρωμένα 105 συμμετέχοντες το περιθώριο λάθους (margin of error) υπολογίστηκε στο 8,69% με το επίπεδο εμπιστοσύνης (confidence level) και την κατανομή ανταπόκρισης (response distribution) να τίθενται στις τιμές 95% και 50% αντίστοιχα⁷. Επιπλέον, οι απαντήσεις που δόθηκαν ήταν ανώνυμες και άκρως εμπιστευτικές.

Η δομή του ερωτηματολογίου χωρίζεται σε τέσσερις ενότητες. Οι ερωτήσεις της πρώτης ενότητας του ερωτηματολογίου σχετίζονται με την κατηγορία βιβλίων και τον αριθμό των

---

⁶ Lime Survey. An Open Source survey tool, <http://www.limesurvey.org>, (Ανακτήθηκε 15 Σεπτεμβρίου, 2012)

⁷ Raosoft (Ιανουάριος 2004). Sample Size Calculator, <http://www.raosoft.com/samplesize.html>, (Ανακτήθηκε 15 Σεπτεμβρίου, 2012)

τίτλων που διαθέτει ο εκδότης, επιδιώκοντας την κατάταξή τους με βάση το «μέγεθός» τους. Η δεύτερη ενότητα της έρευνας συνεχίζεται με τρεις υποχρεωτικές ερωτήσεις εκ των οποίων οι απαντήσεις στην πρώτη παραπέμπουν αυτόματα τον συμμετέχοντα σε μια από τις επόμενες υπό-ενότητες ερωτήσεων του τρίτου μέρους. Η ενότητα 3A αφορά ερωτήσεις για την περίπτωση μη διάθεσης ηλεκτρονικών βιβλίων από τον εκδοτικό οίκο και περιλαμβάνει μία ερώτηση, ενώ η ενότητα 3B, η οποία ενεργοποιείται όταν ο εκδότης διαθέτει ηλεκτρονικά βιβλία ήδη, απαριθμεί δύο ερωτήσεις. Ο λόγος που κάποιες ερωτήσεις ήταν υποχρεωτικές εξηγείται από το γεγονός ότι είναι αναγκαίο να βγουν στατιστικά συμπεράσματα. Παρακάτω παρουσιάζεται επιγραμματικά η δομή του ερωτηματολογίου. Η αναλυτική μορφή των ερωτήσεων, συμπεριλαμβανομένων και των προκαθορισμένων απαντήσεων που εμπεριέχονταν για κάθε ερώτηση, παρουσιάζεται στο μέρος των αποτελεσμάτων της έρευνας (παράγραφος 2.2).

Ενότητα 1 - Στοιχεία εκδότη για να βγουν τα ανάλογα στατιστικά δεδομένα.

- 1^η - Σε ποιες κατηγορίες βιβλίων δραστηριοποιείστε κυρίως;
- 2^η - Πόσους τίτλους διαθέτει αποκλειστικά ο εκδοτικός σας οίκος;

Ενότητα 2 - Ερωτήσεις για το ηλεκτρονικό βιβλίο, κύριο μέρος έρευνας, ερωτήσεις κοινές για όλους.

- 3^η - Διαθέτετε στους αναγνώστες σας βιβλία σε ηλεκτρονική μορφή;
- 4^η - Ποια πιστεύετε ότι είναι τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα του ηλεκτρονικού βιβλίου (e-book) για έναν εκδοτικό οίκο;
- 5^η - Ποια πιστεύετε ότι είναι τα σημαντικότερα μειονεκτήματα του ηλεκτρονικού βιβλίου (e-book) για έναν εκδοτικό οίκο;

Ενότητα 3A - Περιπτώσεις μη διάθεσης ηλεκτρονικών βιβλίων από τον εκδοτικό οίκο, που αυτόματα παραπέμπει στην παρακάτω ερώτηση.

- 6^η - Γνωρίζοντας ότι η εξέλιξη του ηλεκτρονικού βιβλίου είναι αναπόφευκτη προτίθεστε σε συνεργασία με κάποιον άλλο εκδοτικό οίκο ή φορέα (δημόσιο ή ιδιωτικό) που ήδη διαθέτει ηλεκτρονικά βιβλία ή έχει την κατάλληλη τεχνογνωσία, ώστε να ακολουθήσετε και εσείς τις μελλοντικές εξελίξεις;

Ενότητα 3B - Περιπτώσεις διάθεσης ηλεκτρονικών βιβλίων από τον εκδοτικό οίκο που αυτόματα παραπέμπουν στις ερωτήσεις 7 και 8.

- 7^η - Σε ποια μορφή αρχείου είναι τα ηλεκτρονικά βιβλία που διαθέτετε;
- 8^η - Σε περιπτώσεις που το βιβλίο διατίθεται σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή πώς κατανέμεται η ζήτηση των αναγνωστών;

2.2. Παρουσίαση και ανάλυση αποτελεσμάτων

Στις παραγράφους που ακολουθούν ομαδοποιούνται οι απαντήσεις στα ερωτήματα που τέθηκαν στους εκδότες, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα που προκύπτουν καθώς και η ανάλυση με σημαντικά συμπεράσματα.

2.2.1 Κατηγορίες βιβλίων δραστηριοποίησης και αριθμός τίτλων ανά εκδότη

Σύμφωνα με τον Πίνακα 1 οι εκδότες απάντησαν κατά μέσο όρο ότι εξειδικεύονται σε 1,7 θεματικές κατηγορίες βιβλίων με προεξέχουσα όπως ήταν και αναμενόμενο, αυτή των επιστημονικών βιβλίων με ποσοστό 60,74%. Ως δεύτερη κατηγορία ακολουθεί η λογοτεχνία με 37,78% ενώ τα βιβλία που αφορούν την εκπαίδευση γενικότερα είχαν ποσοστό 34,81%. Ένα μεγάλο ποσοστό (31,85%) δήλωσε ότι ασχολείται με γνωστικά αντικείμενα εκτός των πιο πάνω αναφερθέντων ενώ εκδότες που επέλεξαν την επιλογή άλλο (5,93%) έδωσαν κυρίως απαντήσεις όπως παιδικά βιβλία, κόμιξ, βιβλία τέχνης κτλ.

Προκαθορισμένες απαντήσεις	Απαντήσεις	% επί του συνόλου των απαντήσεων
Επιστημονικά (1)	82	60,74%
Εκπαιδευτικά (2)	47	34,81%
Λογοτεχνικά (3)	51	37,78%
Διάφορα (4)	43	31,85%
Άλλο	8	5,93%
Σύνολο απαντήσεων	135	Θεματικές κατηγορίες ανά εκδότη: 1,7
Σύνολο προτιμήσεων	231	

Πίνακας 1: Σε ποιες κατηγορίες βιβλίων δραστηριοποιείστε κυρίως;

Στη συνέχεια, στον Πίνακα 2*, παρουσιάζονται τα «μεγέθη» της ελληνικής εκδοτικής πραγματικότητα, αποδεικνύοντας ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ελλήνων εκδοτών είναι μικροεκδότες. Συγκεκριμένα, σχεδόν οι μισοί από το σύνολο των εκδοτών (46%) απάντησαν ότι διαθέτουν από 1-30 τίτλους βιβλίων. Ακολουθούν οι «μεγάλοι» εκδοτικοί οίκοι (με 300 και άνω τίτλους) με ποσοστό 23% . Στις δυο ενδιάμεσες κατηγορίες, δηλαδή οι εκδοτικοί οίκοι με 30 ως 100 και 100 ως 300 τίτλους τα ποσοστά είναι 15% και 16% αντίστοιχα. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στο σύνολο των συμμετεχόντων υπήρξε και ένα ποσοστό της τάξεως του 8% που επέλεξε να μην απαντήσει.

Αριθμός τίτλων	Απαντήσεις	% επί του συνόλου των απαντήσεων	% επί του συνόλου των συμμετεχόντων
1-30 (1)	57	45,97%	42,22%
30-100 (2)	18	14,52%	13,33%
100-300 (3)	20	16,13%	14,81%
> 300 (4)	29	23,39%	21,48%
Δεν απάντησαν	11		8,15%
Σύνολο απαντήσεων	124		
Σύνολο συμμετεχόντων	135		

Πίνακας 2: Πόσους τίτλους βιβλίων διαθέτει αποκλειστικά ο εκδοτικός σας οίκος;

* Τα ποσοστά που αναγράφονται στο σχολιασμό δίδονται επί του συνόλου των απαντήσεων. Παράλληλα παρουσιάζονται και τα αντίστοιχα ποσοστά επί του συνόλου των συμμετεχόντων, αφού όπως ήδη επισημάνθηκε ορισμένοι εκδότες δεν απάντησαν σε όλες τις ερωτήσεις

2.2.2 Διάθεση ηλεκτρονικών βιβλίων – Μορφότυπος – Μερίδιο πωλήσεων

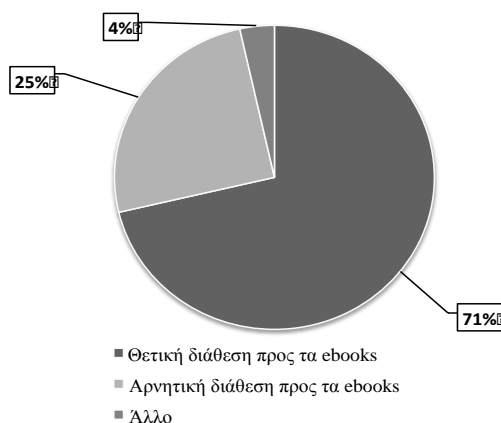
Στο κρίσιμο ερώτημα αν ο εκδοτικός οίκος διαθέτει ηλεκτρονικά βιβλία, ΝΑΙ απάντησε το 32%, με ένα 7,8% των εκδοτικών οίκων να είναι ήδη στο τελικό στάδιο προετοιμασίας για την διάθεση e-books. Επιπλέον, ένα 31% είναι υπό σκέψη για το πώς θα διαθέσουν τα e-books στο αγοραστικό κοινό. Τα παραπάνω ποσοστά είναι άκρως ενθαρρυντικά αφού παράπανω από το 70% των εκδοτών (βλέπε Σχήμα 1) βλέπει θετικά την αναπόφευκτη εξέλιξη των ψηφιακών.

Προκαθορισμένες απαντήσεις	Απαντήσεις	% επί του συνόλου των απαντήσεων	% επί του συνόλου των συμμετεχόντων
Ναι, διαθέτουμε. (1)	37	32,17%	27,41%
Όχι, είμαστε στο τελικό στάδιο προετοιμασίας για την διάθεση ηλεκτρονικών βιβλίων (e- books). (2)	9	7,83%	6,67%
Όχι, είμαστε υπό σκέψη για το πως θα γίνει η διάθεση ηλεκτρονικών βιβλίων (e- books). (3)	36	31,30%	26,67%
Όχι, επιμένουμε στην έντυπη μορφή του βιβλίου. (4)	29	25,22%	21,48%
Άλλο	4	3,48%	2,96%
Δεν απάντησαν	20		14,81%
Σύνολο απαντήσεων	115		
Σύνολο συμμετεχόντων	135		

Πίνακας 3: Διαθέτετε στους αναγνώστες σας βιβλία σε ηλεκτρονική μορφή;

Διάθεση εκδοτών σε σχέση με το ηλεκτρονικό βιβλίο

Σχήμα 1. Εκδότες και Ηλεκτρονικό Βιβλίο

Τα αποτελέσματα στην επόμενη απάντηση είναι άκρως αποκαλυπτικά για το τι αντιλαμβάνονται οι εκδότες ως ηλεκτρονικό βιβλίο. Δυστυχώς η μεγάλη πλειοψηφία διαθέτει οπότε και προφανώς θεωρεί ως μορφή ηλεκτρονικού βιβλίου την απλή διάθεση του έντυπου βιβλίου σε μορφή pdf (σε ποσοστό 84%). Η περαιτέρω διερεύνηση αυτού του θέματος είναι απαραίτητη παράλληλα με την ανάγκη για ενημέρωση για τις δυνατότητες που πραγματικά προσφέρει το ηλεκτρονικό βιβλίο.

«Μορφότυπος» ηλεκτρονικού βιβλίου	Απαντήσεις	% επί του συνόλου των απαντήσεων	% επί του συνόλου των συμμετεχόντων
pdf	26	83,87%	74,29%
e-pub	11	35,48%	31,43%
xml	3	9,68%	8,57%
cd	1	3,23%	2,86%
μέσω i-book store	8	25,81%	22,86%
Άλλο (audio books) mobi, flash)	3	9,68%	8,57%
Δεν απάντησαν	4		74,29%
Σύνολο απαντήσεων	31 (από τους 35 εκδότες που δήλωσαν ότι διαθέτουν ebooks)		Μορφότυποι ανά εκδότη: 1,7
Σύνολο προτιμήσεων	52		

Πίνακας 4: Σε ποια μορφή αρχείου είναι τα ηλεκτρονικά βιβλία που διαθέτετε;

Ενθαρρυντικά, για το μέλλον όμως, είναι τα αποτελέσματα που δείχνουν ότι το e-pub εμφανίζεται ως μέσο διάθεσης των ηλεκτρονικών βιβλίων στο 35% των εκδοτών, ενώ αξιοσημείωτη είναι και η αξιοποίηση της τεχνολογίας i-book μέσω της αντίστοιχης διαδικτυακής πλατφόρμας i-book store της εταιρείας Apple σε ποσοστό 25%.

Τέλος σε ότι αφορά τις πωλήσεις των ηλεκτρονικών βιβλίων και το μερίδιο των εσόδων που αυτά αντιπροσωπεύουν για τους Ελληνικούς Εκδοτικούς οίκους, ο Πίνακας 5 δείχνει ότι μάλλον η απόσταση που πρέπει να διανυθεί ακόμα είναι μεγάλη. Συγκεκριμένα το 74% των εκδοτών με ηλεκτρονικά βιβλία δηλώνουν ότι οι πωλήσεις των e-books είναι αμελητέες σε σχέση με αυτές της έντυπης μορφής.

Προκαθορισμένες απαντήσεις	Απαντήσεις	% επί του συνόλου των απαντήσεων	% επί του συνόλου των συμμετεχόντων
Υπάρχει έντονη ζήτηση και για την ηλεκτρονική μορφή με αποτέλεσμα αυξημένη ζήτηση στο σύνολο.	6	19,35%	16,22%
Οι πωλήσεις των ηλεκτρονικών βιβλίων είναι αμελητέες σε σχέση με αυτές των εντύπων.	23	74,19%	62,16%
Άλλο	2	6,45%	5,41%
Δεν απάντησαν	6		16,22%
Σύνολο απαντήσεων	31		
Σύνολο συμμετεχόντων	37		

Πίνακας 5: Σε περιπτώσεις που το βιβλίο διατίθεται σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή πώς κατανέμεται η ζήτηση των αναγνωστών;

2.2.3 Σημαντικότερα πλεονεκτήματα/μειονεκτήματα του ηλεκτρονικού βιβλίου (e-book) για έναν εκδοτικό οίκο.

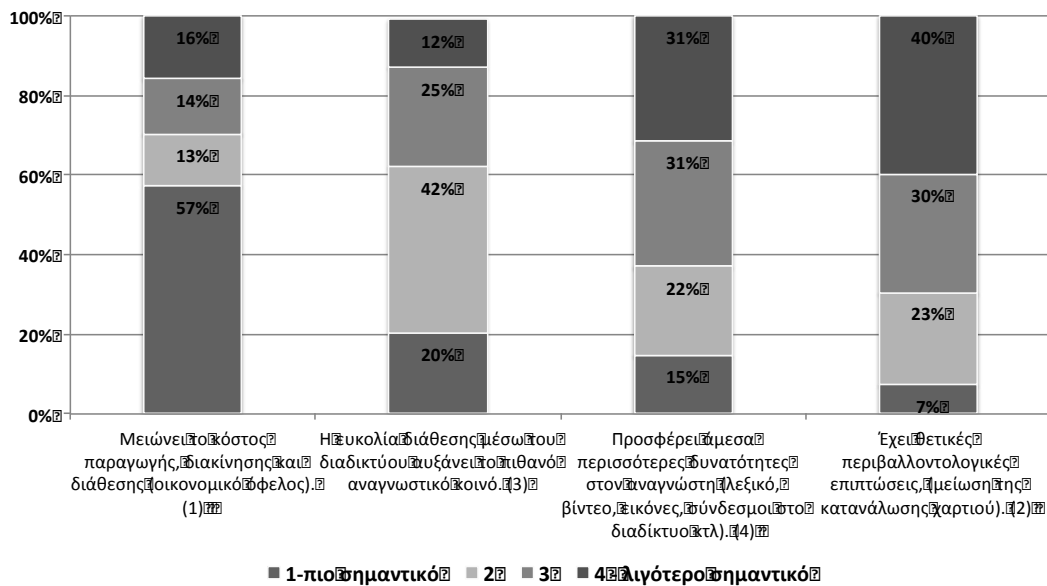
Οι επόμενες δυο ερωτήσεις είχαν ως σκοπό να αποκωδικοποιήσουν τις διαθέσεις των εκδοτών σε ότι αφορά τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα που έχει για ένα εκδοτικό οίκο η ενασχόληση με το ηλεκτρονικό βιβλίο.

Προκαθορισμένες απαντήσεις (Κατάταξη από το πιο σημαντικό -1- προς το λιγότερο σημαντικό -4-)	1	2	3	4
Μειώνει το κόστος παραγωγής, διακίνησης και διάθεσης (οικονομικό όφελος). (1)	62	14	15	17
Έχει θετικές περιβαλλοντολογικές επιπτώσεις, (μείωση της κατανάλωσης χαρτιού). (2)	8	25	32	43
Η ευκολία διάθεσης μέσω του διαδικτύου αυξάνει το πιθανό αναγνωστικό κοινό. (3)	22	45	27	13
Προσφέρει άμεσα περισσότερες δυνατότητες στον αναγνώστη (λεξικό, βίντεο, εικόνες, σύνδεσμοι στο διαδίκτυο κτλ). (4)	16	24	34	34
Απάντησαν / Δεν απάντησαν	108 / 27			

Πίνακας 6: Ποια πιστεύετε ότι είναι τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα του ηλεκτρονικού βιβλίου(e-book) για έναν εκδοτικό οίκο;

Πρώτο πλεονέκτημα, με διαφορά, στις προτιμήσεις των εκδοτών, είναι το οικονομικό όφελος που έχουν με τα ηλεκτρονικά βιβλία (62 από τους 108 το θεωρούν το πιο σημαντικό). Με την εισαγωγή του e-book μειώνεται το κόστος παραγωγής, διακίνησης και διάθεσης σημαντικά σε σχέση με το έντυπο. Ως δεύτερο πιο σημαντικό πλεονέκτημα αναγνωρίζεται από τους εκδότες (για 22 εκδότες 1^η προτίμηση και 45 ως 2^η προτίμηση) η ευκολία διάθεσης μέσω του διαδικτύου, που έχει ως συνέπεια την αύξηση του αναγνωστικού κοινού. Τρίτο κατά σειρά

προτίμησης πλεονέκτημα στις προτιμήσεις τους είναι οι δυνατότητες που προσφέρει στον αναγνώστη, ενώ τελευταίο κατατάσσουν τις περιβαλλοντολογικές επιπτώσεις.

Σχήμα 2. Σημαντικότερα πλεονεκτήματα σε σειρά κατάταξης

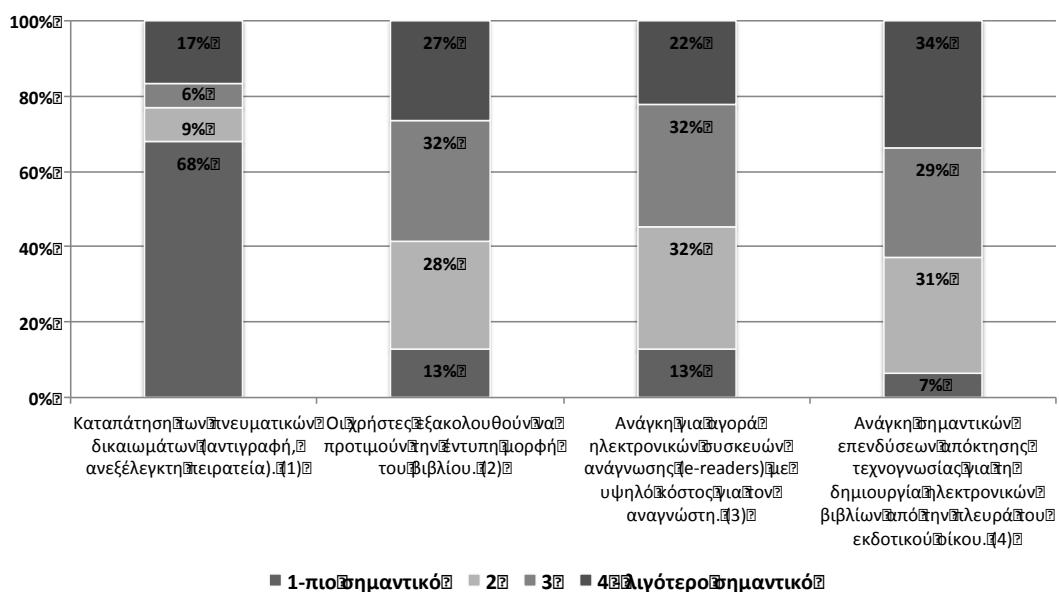
Σε σχέση με τα σημαντικότερα μειονεκτήματα, τα αποτελέσματα αποτυπώνονται στον πίνακα που ακολουθεί :

Προκαθορισμένες απαντήσεις (Κατάταξη από το πιο σημαντικό -1- προς το λιγότερο σημαντικό -4-)	1	2	3	4
Καταπάτηση των πνευματικών δικαιωμάτων (αντιγραφή, ανεξέλεγκτη πειρατεία). (1)	74	10	7	18
Οι χρήστες εξακολουθούν να προτιμούν την έντυπη μορφή του βιβλίου. (2)	14	31	35	29
Ανάγκη για αγορά ηλεκτρονικών συσκευών ανάγνωσης (e-readers) με υψηλό κόστος για τον αναγνώστη. (3)	14	35	35	24
Ανάγκη σημαντικών επενδύσεων απόκτησης τεχνογνωσίας για τη δημιουργία ηλεκτρονικών βιβλίων από την πλευρά του εκδοτικού οίκου. (4)	7	33	31	36
Απάντησαν / Δεν απάντησαν	109 / 26			

Πίνακας 7: Ποια πιστεύετε ότι είναι τα σημαντικότερα μειονεκτήματα του ηλεκτρονικού βιβλίου (e-book) για έναν εκδοτικό οίκο;

Ως πιο σημαντικό μειονέκτημα κατά τους εκδότες είναι η καταπάτηση των πνευματικών δικαιωμάτων και η πειρατεία (74 από τους 109 το θεωρούν το πιο σημαντικό). Η διασφάλιση από την αντιγραφή μπορεί να επιτευχθεί μέσω «κλειδώματος» αλλά όχι πάντα με επιτυχία. Η ανασφάλεια που προκαλεί η σχετικά «εύκολη» αντιγραφή ακόμα και «προστατευμένων» αρχείων ηλεκτρονικών βιβλίων, είναι ο πιο ανασταλτικός παράγοντας για την διάδοση του ανάμεσα στους Έλληνες εκδότες.

Τόσο η προτίμηση των αναγνωστών στο έντυπο βιβλίο όσο και το υψηλό κόστος απόκτησης των ειδικών συσκευών ανάγνωσης (e-readers) είναι κατά τους εκδότες τα επόμενα πιο σημαντικά μειονεκτήματα. Τέλος, οι απαιτούμενες επενδύσεις και τεχνικές προσαρμογές που απαιτούνται στην δομή των επιχειρήσεων απασχολούν τους εκδότες αλλά δεν είναι το κυριότερο πρόβλημά τους.

Σχήμα 3. Σημαντικότερα μειονεκτήματα σε σειρά κατάταξης

2.2.4 Εκδότες και συνεργασία με ένα κεντρικό φορέα

Η μοναδική ερώτηση της Ενότητας 3B είχε ως σκοπό να διερευνήσει τη διάθεση των εκδοτών, που δεν είχαν ασχοληθεί με τα ηλεκτρονικά βιβλία ως τώρα, ως προς το αν βλέπουν θετικά την συνεργασία με κάποιον άλλο εκδοτικό οίκο ή φορέα (δημόσιο ή ιδιωτικό) που ήδη διαθέτει ηλεκτρονικά βιβλία ή έχει την κατάλληλη τεχνογνωσία.

Το 63,51% των ερωτηθέντων απάντησε ότι είναι ανοιχτό σε οποιαδήποτε συνεργασία υπό όρους όπως διασφάλιση δεδομένων, πνευματικών δικαιωμάτων κτλ. Το 9,46% αυτών απάντησε «ναι» χωρίς κανέναν ενδιασμό. Είναι προφανές ότι τα 2/3 των εκδοτών δείχνουν καλή διάθεση ώστε να μπουν στον κόσμο του ψηφιακού βιβλίου. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι ένα ποσοστό της τάξεως του 19% επιμένει στην έντυπη μορφή και δεν επιθυμεί καμία συνεργασία.

Προκαθορισμένες απαντήσεις	Απαντήσεις	% επί του συνόλου των απαντήσεων	% επί του συνόλου των συμμετεχόντων
Ναι. (1)	7	9,46%	27,41%
Ναι, υπό όρους (π.χ. διασφάλιση δεδομένων, πνευματικών δικαιωμάτων κλπ.) (2)	47	63,51%	6,67%
Όχι, επιμένουμε στην έντυπη μορφή. (3)	14	18,92%	26,67%
Άλλο	6	8,11%	21,48%
Σύνολο απαντήσεων	74	9,46%	2,96%
Σύνολο συμμετεχόντων (δικαίωμα απάντησης σε αυτή την ερώτηση είχαν όσοι στο ερώτημα 3 – Ενότητα 2 δεν επέλεξαν την επιλογή 1, βλέπε παράγραφος 2.2.2)	78		14,81%

Πίνακας 8: Γνωρίζοντας ότι η εξέλιξη του ηλεκτρονικού βιβλίου είναι αναπόφευκτη προτίθεστε σε συνεργασία με κάποιον άλλο εκδοτικό οίκο ή φορέα (δημόσιο ή ιδιωτικό που ήδη διαθέτει ηλεκτρονικά βιβλία ή έχει την κατάλληλη τεχνογνωσία, ώστε να ακολουθήσετε και εσείς τις μελλοντικές εξελίξεις;

3. Προκλήσεις για τις Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες – Συμπεράσματα

Είναι προφανές ότι αν οι Ελληνικές Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες επιθυμούν να εμπλουτίσουν τις συλλογές τους με ελληνικούς επιστημονικούς τίτλους δεν θα το καταφέρουν, ακόμα, μέσω των εγχώριων εκδοτικών οίκων. Ειδικότερα, αυτή τη στιγμή τα ηλεκτρονικά ακαδημαϊκά συγγράμματα e-(text)books, σε ελληνική γλώσσα, είναι ελάχιστα και όχι σε σύγχρονες μορφές. Η διάθεση από τους Έλληνες εκδότες για την μετάβαση στο ηλεκτρονικό βιβλίο αν και ασθενής υπάρχει. Σημαντικότερος ανασταλτικός παράγοντας είναι η ανασφάλεια που προκαλεί η έλλειψη ενός ικανοποιητικού μηχανισμού προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων. Οι λύσεις που οι Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες μπορούν και πρέπει να προτάξουν είναι η μετάβαση σε μοντέλα ανοικτής πρόσβασης και δημιουργίας σε συνεργασία με τους συγγραφείς απευθείας ηλεκτρονικών βιβλίων ή/και σε μοντέλα αγοράς αδειών χρήσης για μεγάλο χρονικό διάστημα συγκεκριμένων τίτλων με τελικό στόχο την μετάβαση τους στην ανοικτή πρόσβαση.

Βιβλιογραφία

- [1] Barron, P. (2011). 'The library of the future: Google's vision for books'. Learned Publishing pp. 197-201.
<http://utpjournals.metapress.com/content/u330r0h17p64/?p=88947228d5874c5fa543b9c35c41b749&pi=0>
- [2] Schroeder Rebecca, Tom Wright, (2011) "Electronic books: a call for effective business models", New Library World, Vol. 112 Iss: 5/6, pp.215 – 221
- [3] Kulesz O. (2011). 'Digital Publishing in Developing Countries: The Emergence of New Models?'.Publishing Research Quarterly pp. 1-10.
- [4] Oliver Braet, (2011),"Merging publishers' and libraries' institutional interests through business modelling", Library Management, Vol. 33 Iss: 1 pp. 112 – 120
- [5] Kelly Lynch, (2012),"E-books: the future for publishers and libraries", Collection Building, Vol. 31 Iss: 2 pp. 78 – 80
- [6] (2012),"An electronic shock: How e-books are transforming the traditional world of publishing", Strategic Direction, Vol. 28 Iss: 7 pp. 23 – 26.